

1000110

1000110

70 Selfies zonder opsmuk.

Jan Siemonsma

Schrijver: Jan Siemonsma
Foto omslag: Jan Siemonsma
ISBN: 9789463980708
© Jan Siemonsma (2019)

Inhoud

9	Noorderheide
12	Rottemeren
16	Speulderbos
19	Rottige Meente
24	Kuinderbos
27	De Liemers 1
31	Loenense Bossen
34	Veluwemeerkust
38	Landgoed Arcen
42	Fossa Eugeniana
46	De Ifzeren Man
49	Beekbergerwoud
54	Woldberg
58	Neerijnen
63	Rondje om de St. Jan
68	Kempen-Broek
72	Nanking Cargo
74	Waterleidingduinen
77	Lageveld
81	Vrijenbergerspreng
85	Deelerwoud
89	Hackfort
93	Bergsche Maas
97	Waterlinies
99	Cruislandse Kreken
102	1000110
104	Stelling Willemstad
107	De Utrecht
111	Voorstonden
114	De Liemers 2
118	De Reiger en de Non

120	Ommerschans
125	Doddendael
129	Hollandse IJssel
134	Harderbos
137	Gelders Eiland
140	Rondje Beemster
144	Andalusië – Coördinaten
146	Andalusië – Antecedenten
149	Andalusië – Fly & Drive
152	Andalusië – Grotwoningen
155	Andalusië – Hunebedjes
158	Andalusië – Geen Alhambra
161	Andalusië – Albaicin
164	Andalusië – Olijven
168	Andalusië – Mezquita
172	Andalusië – Plaza's en Casa's
176	Andalusië – Alcazar en Giralda
179	Andalusië – Gibraltar
182	Andalusië – De Kloof
184	Andalusië – #Eindjevliegen
186	Oostelijk Flevoland
191	Toe-iet, toe-iet
193	Sprengenberg
197	Donge en Kanalen
201	Krimpenerwaard
204	Merwede
209	Haarzuilens
213	Weteringen
216	Heerewarden
220	Lek
225	Everdinger Waarden
228	Twentekanaal
231	Waal 1
236	Lingezegen
240	Waal 2

244 Brevdueforening
248 Herikerberg
252 Zundert
256 Waal 3

Noorderheide

Landgoed Noorderheide ligt tussen Vierhouten en Elspeet op de Veluwe. Het wordt omgeven door het Vierhousterbos en het Elspeterbos, en in het westen door de grote Elspeterheide.

Het Landgoed met landhuis was tijdens de vorige eeuw het bezit en speeltje van havenbaron D.G. van Beuningen (1877-1955). Zijn kunstcollectie werd na overlijden geschonken aan Museum Boijmans in Rotterdam, sindsdien Museum Boijmans Van Beuningen.

Het grootste deel van de Noorderheide is tegenwoordig van Staatsbosbeheer en vrij toegankelijk. Op maandag, 24 september 2018, ga ik eens spoorzoeken. Meneer van Beuningen heeft nogal wat sporen op de heide achtergelaten: waterwerken, steenhopen en moeflons.

Ik start op een kleine parkeerplaats aan de Elspeterbosweg. Het heeft vannacht geregend, zodat de zandpaden iedere wildbeweging sinds vanochtend hebben geregistreerd. Verspreid over de heide en langs de paden is opslag van dennenboompjes en berkjes gemarkeerd met een lik rode verf op een twijg of tak. Ik vermoed dat ze ten dode zijn opgeschreven, maar waarom de één wel en de ander niet? Ik kan er geen systeem in ontdekken. Zijn het de zwakken? Of de misvormden? Was de verf op? Of het aantal vrijwilligers?

Ik passeer een grafheuvel. Maar goed dat er een bordje bij staat, anders was-ie mij niet opgevallen. Plots tussen de struikheide en de dopheide een betonnen goot met vijver. Onderdeel van enkele smalle waterwegen, in totaal zo'n drie kilometer lang, die een zestiental kunstmatige vijvers met elkaar verbinden. De 'beek' staat droog, de vijver bevat een restje stilstaand water. De waterwegen hebben geen natuurlijke bron en moeten via dieptepompen van water

worden voorzien, voorheen aangedreven door een windmolen, tegenwoordig een stroomaggregaat, dat heel beperkt mag pompen in dit stiltegebied, op heel bijzondere zon- en feestdagen. De waterwerken waren sinds jaar en dag niet meer onderhouden, maar zijn recentelijk in oude glorie hersteld door de Heemkundige Vereniging Nuwenspete (gemeente Nunspeet).

De bosbes is aan het herstellen van de droogte en vertoont najaarsbloei. Het moet de rode bosbes zijn: witte bloempjes en een stijl die buiten de kroonbladeren uitsteekt.

Op drie plaatsen langs het wandelpad zijn piramidale steenhopen van zwerfkeitjes gestapeld (nu gemetseld), vernoemd naar Van Beuningen zelf (D.G. piramide), zijn kleindochter (Miesje piramide) en zijn kleinzoon Peter Paul (P.P. piramide).

Mijn aandacht wordt getrokken door een enorme beuk en een gigantische grove den in innige omstrengeling. Te oordelen aan de mat van beukennootjes op de grond is de beuk de draagmoeder. Ik denk een raaf te horen, maar hij moet wel met grote snelheid van me wegvliegen te oordelen aan het dopplereffect.

Ik mis een routebordje en maak een extra lus door mooi lariksbos met zijn ijle kronen en van dichtbij de bundeltjes naalden op de kortloten. Wilde zwijnen zijn hier aan het wroeten geweest, maar een prachtige grote vliegenzwam heeft het overleefd. Een massa tamme kastanjes ligt verspreid onder een kastanjeboom. Voer voor de wilde zwijnen zou je zeggen, maar die hebben geen gereedschap om die vervelende stekelige vruchten te openen.

Ik kom uit bij de hogere delen van de waterweg, het Bovenmeer. In het stilstaande water steekt één enkel rozet grote bladeren boven het wateroppervlak uit. Het moet moerasandijvie zijn.

Langs de droge goot loopt een smal pad. Van Beuningen zou volgens de overlevering op zijn Solex het stromende water

proberen bij te houden, langs waterpoortjes, watervalletjes, viaductjes, aquaductjes, tunneltjes of gewoon door het water in de bedding (nu voorzien van een duiker). Ik heb af en toe het 'Escher' gevoel: dat het water – wanneer het er is – op sommige plaatsen omhoog moet stromen om bij de volgende vijver te komen. Die vijvers hebben mooie namen zoals de Halve Maan, de Wildakker en de Forellenvijver. In de Forellenvijver ligt een klein eilandje, vroeger met een boom. Van Beuningen hing daar wel eens een dood zwijn aan op, zodat de maden in het water vielen om te dienen als visvoer. Zwijnen als voer voor de vissen in plaats van vissen als paarden voor de zwijnen.

Nu nog een moeflon! Op een eerdere wandeling kwam ik een groepje moeflons tegen op de Elspeterheide, westelijk van de Noorderheide. Waarschijnlijk door de afrastering van de Noorderheide gebroken, en vervolgens vogelvrij in vrijheid. Ik lees dat recentelijk de moeflon meer de ruimte krijgt, de hekken rond de Noorderheide zijn grotendeels verdwenen. Maar de populatie wordt professioneel beheerd, want het is niet de bedoeling dat deze exoot de Nederlandse natuur overneemt.

Via een mooi smal pad door de heide kom ik bij de Tonnetjesdelle, de grootste vijver op de Noorderheide en het eindstation van de waterwerken.

In de auto op weg naar huis, van Elspeet naar Uddel, toch nog een groepje van vier prachtige moeflons op een kleine weide met afrastering en nachthok. Prachtig, van mij krijgen ze asiel en een inburgeringscursus aangeboden.

Rottemeren

De Rottemeren lijken op een aneurysma van het veenriviertje de Rotte, heel vroeger een belangrijke waterweg in verbinding met de Oude Rijn, tegenwoordig stroomopwaarts van zijn bron ontdaan bij Moerkapelle en stroomafwaarts afgedamd in het centrum van... Rotterdam. Nu doen de Rottemeren dienst als boezem voor de omringende polders.

In brede zin is de Rottemeren een recreatiegebied ten noorden van Rotterdam in het stroomgebied van de Rotte, met meerdere onderdelen, waaronder de Eendragtspolder, de Zevenhuizer Plas, de Bergsche Plassen en de Bergsche Bossen. Dit alles ingesloten in de driehoek tussen de A12, A20 en A13. Op vrijdag, 5 oktober 2018, waag ik een fietstochtje in het gebied.

Aan de rand van Bleiswijk heb ik direct uitzicht over de Rottemeren, met de Eendrachtsmolen in de Eendragtspolder aan de overkant, en aan deze kant een staalconstructie die kunstzinnig land, water en lucht verbeeldt, het 'Ritme van Drie'. Het is onderdeel van een Kunstroute in het Rottemeren Recreatiegebied, waar ik nog wel meer staaltjes van zal tegenkomen.

Waar de Rottemeren stroomopwaarts overgaan in de Rotte ligt een kleine veerkade, maar het pontje ligt volgens mij al in de winterstalling. Bijzonder is het Bleiswijkse Verlaat (oorspronkelijk uit 1774), een kleine houten steeksluis tussen de Rotte en de Heulsloot. Ook de sluisuren zijn van hout en bovenlangs voorzien van houten jukken, die als het ware in de grond gestoken zijn en de zijwanden uit elkaar houden.

Ik verlaat het Verlaat voor een rit langs de Heulsloot, en vervolgens een onprettig druk traject langs de N209 tussen Bleiswijk en Zoetermeer, met veel industrie, handel en

verkeer (A12). Ik ben blij wanneer ik weer een stukje van het Groene Hart zie, en hoewel ik beseft dat met die naam 'groen centrum' tussen de Randstedelijke bebouwing wordt bedoeld, zie ik een echt hart voor me dat permanent moet pompen met windmolens en gemalen om zijn vocht af te geven aan de omringende 'water'vaten, waaronder de Rotte. Bij een kwekerij langs de weg worden Buxus heggen in allerlei onnatuurlijke vormen gesnoeid, van vuurtong tot ragebol. Twee jonge fazanten vinden het wel amusant. Achter de Buxusmot aan!

In Moerkapelle een mooie houten brug over de Rotte. Het is ook de laatste brug, want hier sterft de Rotte in schoonheid. Polder 'De Honderd Morgen' (een 'morgen' is een oude streekgebonden oppervlaktemaat) heette vroeger De Wilde Veenen, een moerassig gebied dat fungeerde als bron voor de Rotte. In de zeventiende eeuw werd het moeras drooggemalen door een zevental molens. Ik rijd een eindje langs de polderdijk en kom een 'gang' van vijf molens tegen. Ze zijn allemaal geknot, omgebouwd tot bijzondere woonhuizen zonder wieden, maar met zonnepanelen.

Ik zit nu op de linker oever van de Rotte en passeer opnieuw de A12 via het kunstwerk 'Hortus conclusus', dat de tunneltjes onder de snelweg heeft veranderd in een besloten tuin met wild.

Langs de Zevenhuizerpolder staat nog een Molenviergang, vier molens op een rijtje, die het water steeds een eindje verder opkrikten om het te kunnen lozen op de Rotte. Gelukkig zijn deze molens niet onthoofd.

Terug bij de Rottemeren passeer ik het Koornmolengat, een klein restant van het oorspronkelijke veengebied dat ongemoeid is gelaten, en wordt benut voor excursies.

Voor me ligt de Eendragtspolder bij Zevenhuizen. Hier ligt het grote roeicomplex De Willem Alexander Baan, waar internationale wedstrijden kunnen worden gehouden, zoals het WK Roeien in 2016. Het Plein Holland Acht laat niets aan

de verbeelding over. De Holland Acht won brons in 2016, maar niet in eigen land op het WK (alleen niet-olympische nummers), wel op de Olympische Spelen 2016 in Rio.

Mijn route gaat om de Eendragtspolder en de Zevenhuizer Plas heen, via Zevenhuizen (het zijn er wel meer dan zeven) en Rotterdam Nesselande.

Bij buurtschap Oud-Verlaat bereik ik opnieuw de Rotte in al zijn glorie. Ik zie 'een breede rivier traag door eindig laagland gaan'. 'Oneindig' is hier niet van toepassing, zo dicht op Rotterdam. Af en toe is het gelukt om door burgerprotest een stukje natuur te behouden tussen het oprukkend Rotterdamse beton, zoals het Ommoordse Veld. Voor hoelang?

Ik steek de Rotte over via één van de mooie bruggen. De verbinding tussen de Rotte en de Bergsche Voorplas wordt wederom verzorgd door een oude achttiende-eeuwse houten schutsluis met jukken, het Boterdorpse Verlaat. Vanaf hier maak ik een lus door mooie noordelijke wijken van Rotterdam, met jaren dertig bebouwing en moderne appartementencomplexen. 'Rotterdam-The Hague Airport' is niet ver weg.

Via het waterrijke Lage Bergsche Bos, met de onvermijdelijke golfbaan, bereik ik weer de rechteroever van de Rotte in het dorp Rotte. Vervolgens stroomopwaarts langs het Hoge Bergsche Bos, met een heuse skihelling – nog in zomerkleed – en een aantal werken van de Kunstroute, onder andere de opvallende 'Spoortunnel', een groot gevaarte op de top van een heuvel. Hij ligt op z'n kop, en lijkt achteloos weggegooid, net als al het bouw & sloopafval, dat in deze heuvel verborgen ligt.

Het laatste stuk langs de Rotte, terug naar mijn startplaats, is eveneens aantrekkelijk, met een mooie gerestaureerde dubbele ophaalbrug als afsluitend toetje.

Alles lijkt pais en vree langs de Rotte. Maar de Rotte zou de Rotte niet zijn als er niet een hoop rottigheid langs zijn

oevers is geschied. Je hoeft alleen maar even te googelen op het lugubere kinderliedje 'Aan de oever van de Rotte', en je barst in tranen uit.

Speulderbos

Op woensdag, 10 oktober 2018, ben ik al om negen uur aan de wandel in Garderen op de Veluwe. Start bij een bushalte bij de kerk, waar een mooie beeldengroep in het oog springt. Het lijkt mij een Christus figuur die van het kruis wordt gehaald door de twee Maria's. Het moet echter de drie levensfasen verbeelden van kapelaan en kerkhervormer Jan Gerritsz. Verstege (c. 1520–1570), die zes jaar kapelaan en bekend prediker was in Garderen, vervolgens werd verketterd door de Inquisitie, en in Duitse ballingschap belangrijke reformatorische werken schreef. Garderen is hem niet vergeten.

Buiten het dorp wandel ik langs weilanden en akkertjes met een mooie mengelmoes van bermonkruiden: amarant, herderstasje, knopkruid, paarse dovenetel, melganzenvoet, duizendblad en ooievaarsbek.

Spoedig betreed ik het grote aaneengesloten areaal van het Speulderbos en het Sprielderbos, vernoemd naar de oude nederzettingen Speuld en Spriel.

Na een bos met gigantische Douglassparren, en bosbodems met kussens van haarmos en haarden van kussentjesmos, kom ik op een kilometerslange duinkam. Vanaf het wandelpad op de top is het zicht op het bos prachtig. Zeer grillige beuken en eiken zijn eeuwenlang blijven staan als buitenbeentjes, terwijl hun kaarsrechte burens zijn gekapt en verwerkt tot kaptafels, om maar iets te noemen. Het heet niet voor niets het bos van de dansende bomen. Ze wringen zich in allerlei bochten om indruk te maken. En als dan de zon op deze stralende herfstdag door de kruinen breekt, dan doen de bomen gezamenlijk een rondedans op het ritme van de zonneharpen. 's Nachts gaat het er wat ruiger aan toe, vooral bij volle maan. *“Let niet op die eikel! Ik ben de mooiste onder*

de beuken, mag ik... deze dans van u?"

Ik bereik de lange rechte Dodenweg van Garderen naar Drie, of beter van Drie naar Garderen, want de doden van Drie werden over deze weg naar de begraafplaats in Garderen gereden.

De Amerikaanse eik begint als eerste te verkleuren en zijn grote blad te verliezen. Sta stil en luister: het enige geluid in het bos bestaat uit het naar beneden dwarrelen van de bladeren bij het kleinste zuchtje wind. Tenminste als de nabijgelegen militaire schietterreinen in Stroe even zwijgen.

De eerste grafheuvels verschijnen, inmiddels begroeid met forse bomen. Op de kruising van de Dodenweg met de Oude Prinsenweg stond ooit de Koningseik (de wortelstronk zit nog ergens in de grond). Eind zeventiende eeuw pauzeerde Stadhouder Willem III hier graag tijdens de jacht. De Stadhouderseik promoveerde tot Koningseik toen Willem III koning van Engeland werd in 1689.

Ik bereik het Solse Gat, een krater ontstaan door een grote smeltende ijsklomp tijdens de voorlaatste ijstijd. Het gat is groter geworden door het afgraven van leem. 'Kwetsbaar gebied, niet betreden', maar het wild kan niet lezen. Het gat is vernoemd naar de Germaanse zonnegod Sol, maar is onderwerp van allerlei legendes. Het is dan ook niet aan te raden hier tussen zonsondergang en zonsopgang te vertoeven. Dat mag trouwens nergens in onze Staatsbossen.

Bij een groot veld met jonge naaldbomen kun je de Naaktzadigen even oefenen: grove den, fijnspar, lariks, Douglasspar, zwarte den, zeeden. Een van de algemeenste tuinconiferen is de 'levensboom' (*Thuja*), die hier tot natuurlijke, dat wil zeggen grote hoogte kan stijgen. Een groep schichtige vogeltjes vliegt van boom naar boom. Deze zijn voor mij met geen mogelijkheid te onderscheiden. Ik heb ook geen wild mogen aanschouwen, zelfs niet bij de wildakkertjes. Het is wel een leuke sport om aan de afgevallen bladeren en twijgen op je pad te raden welke

bomen er boven je hoofd hangen. Momenteel laten vooral Amerikaanse eik en berk hun verdroogde bladeren vallen.

Ik verlaat het bos in de omgeving van Koudhoorn, na me door een dik tapijt van tamme kastanjes geworsteld te hebben. In een bijzondere paardenwei bij een voorname villa eten de paarden niet samen uit een ruif, maar krijgen het hooi aangeboden in netjes die her en der aan paaltjes zijn opgehangen. Ieder zijn eigen paaltje, ieder zijn eigen netje. Dit zijn geen werkpaarden maar luxe paarden.

De bewoonde wereld van Koudhoorn is ook de wereld van vlasbekjes en bitterzoet (paarse nachtschade). Vele planten grijpen trouwens na de intense droogte het mooie najaarsweer aan voor een tweede leg.

Tussen Koudshoorn en Garderen ligt de Bergsham, een stukje heide op een hoog punt met een aantal grafheuvels. Er zijn interessante vondsten gedaan, onder andere het millennia-oude zwaard van een krijger die er lag begraven. Te bezichtigen in Museum Nairac in Barneveld, vernoemd naar een burgemeester met archeologische interesse (of een archeoloog die niet aan de bak kwam).

Op de terugweg in de auto stuit ik bij Stroe op een kolonne legervoertuigen. Een officier staat in de berm te filmen. De trucks hebben het stuur aan de verkeerde kant. Engelsen op weg naar de grens met Rusland in het uiterste noorden van Noorwegen voor Navo oefening 'Trident Juncture'. Een vreemde omweg vanuit Engeland met een onlogische tussenstop op de kazerne in Stroe. Misschien willen de Engelse officieren even dansen bij de 'Royal Oak' ter nagedachtenis aan 'King William the Third'.

Rottige Meente

Twee Stellingwerfse riviertjes, de Linde en de Tjonger, omarmen samen met de Helomavaart de Grote Veenpolder in zuidoost Friesland. Terwijl het westelijke deel is drooggemalen en ontgonnen, is het oostelijke deel – de Rottige Meente – nog een veenmoeras, vergelijkbaar met de Weerribben. De naam staat niet voor ‘rotte gemeente’, maar waarschijnlijk voor moerassige, onvruchtbare gronden in gemeenschappelijk bezit.

Na eerdere fietstochten langs de Linde en de Tjonger stond een wandeling in de Rottige Meente hoog op mijn lijstje. Dat Staatsbosbeheer zich uitvoerig met dit gebied bemoeit komt onder andere door twee troeven, de Europese otter en de grote vuurvliender.

Op woensdag, 17 oktober 2018, start ik om half tien bij een keet van Staatsbosbeheer in Nijetrijne, langs de Pieter Stuyvesantweg. Deze weg (N351) loopt door de Grote Veenpolder van Wolvega naar Kuinre. Pieter Stuyvesant (1611–1672), koloniaal bestuurder voor de West-Indische Compagnie (WIC) in de Antillen en Nieuw-Amsterdam (New York) groeide op langs deze weg in Scherpenzeel, waar zijn vader op de kansel stond.

Spinnendraden, die over het smalle wandelpad hangen tussen reuzenbalsemien en leverkruid, kriebelen in mijn gezicht. Lijsterbes en onrijpe rode bramen geven kleur aan de begroeiing. De hazelaar staat alweer klaar om te bloeien alsof de winter dit jaar wordt overgeslagen. De eerste belangrijke tekenen van het veengebied zijn de veenmossen (*Sphagnum*) en de zachte berk.

Ik bereik de Scheene (Scheiding), een afwateringssloot die dwars door het veengebied loopt. Over de Scheene een simpele, smalle draaibrug met massief ‘hondenhok’ als

contragewicht. Een paar prachtige huisjes liggen langs het water. Ooit woonde hier in de vorige eeuw kunstschilder Dirk Kerst Koopmans (1906–1998), die de Schilder van de Scheene werd genoemd. Hij heeft in dit culturele jaar extra aandacht gekregen middels een documentaire en een expositie.

Er ligt een trekpuntje bij één van de huisjes met het opschrift: www.operanijetrijne.nl. Dat maakt me nieuwsgierig. Blijkt dat sinds 2001 jaarlijks in augustus een onbekende achttiende-eeuwse komische opera – dit jaar Orlando de Razende (Orlando Paladino) van Haydn – wordt opgevoerd op deze prachtige locatie. Het operaterrein is slechts bereikbaar langs het wandelpad dat ik net heb afgelegd. En dan blijkt er ook nog een operagezelschap te zijn in het kleine dorp Spanga (www.operaspanga.nl) op nog geen vijf kilometer afstand, waar dit jaar Aida van Verdi is opgevoerd. Je bent Culturele Hoofdstad/Provincie of je bent het niet.

Hoe idyllisch de plek ook is, bewoning levert ook verstoring op: een grote pluk Japanse duizendknoop hoort hier niet en zou met huid en haar moeten worden uitgeroeid. Een opvallende boterbloemachtige blijkt de gele anemoon te zijn die normaliter in het voorjaar bloeit. Maar wat is normaal dit jaar? Petgaten zijn begroeid met krabbenscheer, het begin van de verlanding, opgevolgd door een fase met riet en lisdodde.

Nog een idyllisch plekje is de Scheenesluis (Rijksmonument) op de plaats waar de Scheene en de Helomavaart elkaar kruisen, compleet met kleine scheepswerf en café De Laatste Stuiver (nu B&B). Het is wel duidelijk waar destijds de laatste stuiver van de turfschipper aan opging. De Helomavaart, een verbinding tussen de Linde en de Tjonger, werd gegraven in de achttiende eeuw om de turf gemakkelijker te kunnen afvoeren.

Net buiten de Grote Veenpolder liggen langs de Tjonger nog een aantal veenplassen, De Brandemeer (Stellingwerfs dialect

voor Het Brandemeer). Om daar te komen moet ik de Helomavaart enkele kilometers volgen. Eerder was ik hier op de fiets. De restauratie van de grote windmotor, een Hercules Metallicus, is nog niet echt opgeschoten.

Ik bereik de Oldelamer Brug, een verkeersbrug over de Helomavaart. Terwijl deze brug enkele pleziervaartuigen doorlaat, snack ik even op een bankje en zie dat de verticale buis van het fietsenrek een grote fietspomp is. Service van de zaak, maar daar heb ik vandaag weinig aan.

In de sloten gele lis (nu niet geel uiteraard), pijlkruid, waterweegbree en meerdere mij onbekende plantjes. Er valt nog zoveel te ontdekken.

Ik maak enkele foto's van een mooi klein vlindertje. Ben geen vlinderkenner, maar het zal toch niet de vuurvlieder zijn? Jawel, maar niet de zeldzame grote vuurvlieder; wel de vrij algemene kleine vuurvlieder.

Via broekbos langs de Helomavaart bereik ik de Tjonger, ook wel Kuinder genoemd (ik neem aan vernoemd naar Kuinre aan de vroegere monding in de Zuiderzee). Kleine hazenpaadjes door het riet. Otters? Een grote zilverreiger vliegt op en brengt zich hoog in een boom in veiligheid.

Verscholen in het riet ligt een uniek klein historisch veensluisje. Niet veel meer dan twee draaideuren in een sloot. De oevers van de kolk zijn niet verstevigd, een zogenaamde groene kolk.

De infoschuur van Staatsbosbeheer is onbemand maar toegankelijk, en geeft nadere informatie. Algemeen probleem van deze veengebieden is dat ze hoger liggen dan de omringende ontginningen, waardoor verdroging optreedt.

Riet, riet en nog eens riet. Binnenkort begint weer, net als in de Weerribben, het seizoen voor de rietsnijders. In de oorlog zat hier in een gecamoufleerde schuit (woonbok) verzetsgroep de Bokploeg. Een monument – een roeibootje op poten – houdt de herinnering levend.

Ik hoor een enorm gekrakeel bij het grootste petgat. Bij de

vogelkijkhut is het duidelijk dat het hier te doen is. Ontelbare gakkende ganzen, maar hebben ze het nu gezellig of zitten ze elkaar in de weg?

Omdat ik het hele stuk langs de Helomavaart weer terug moet, pak ik nu de asfaltweg in plaats van het graspad. Elf Friese paarden lopen te dollen in een weiland. Die hebben vast meegedaan aan de Stormruiter, het theaterspektakel met wel honderd Friese paarden in het kader van Leeuwarden Culturele Hoofdstad.

Vlakbij de Oldelamer Brug wijkt de route af van de heenweg. Een mooi schelpenpad langs de rand van het dorp Munnekeburen. Men wil het pad graag schoon houden. Op regelmatige afstand hangt een rekje met een bordje 'Poepschep te leen'. Soms is het haakje leeg, is er dus nog iemand aan het poepscheppen; soms hangt de schep netjes aan het haakje.

Een huis met exotische huisdieren. Drie alpaca's met een tuigje rond de snuit. Worden ze soms voor ons karretje gespannen? Of zijn ze te happerig naar de argeloze voorbijganger? En een koppeltje zwarte zwanen met knalgele donzige jongen. Die denken zeker dat het voorjaar is en dat ze op het Zuidelijk Halfronde in de Zwarte Zwanen Rivier bij Perth zwemmen. Terwijl moeder op de kleintjes let, komt pa luid blazend op me af.

Van Munnekeburen een mooi pad dwars door het veengebied. Alle bankjes hebben een zijwaartse verlenging voorzien van een rond gat. Hier is tenminste duidelijk dat het gat dient voor beplanting, zodat uiteindelijk het bankje onder een schaduwrijke boom komt te staan.

Ik steek de Scheene weer over via zo'n simpele, smalle houten draaibrug met hondenhok. Loop even een rondje om een bijzondere zeven-stammige zomereik; één arm heeft men al moeten amputeren van deze octopus.

Op het routekaartje van Staatsbosbeheer staat een quote van de Boswachter: *"Je waant je hier midden in de natuur."* Dat

vind ik nou geen aanbeveling voor dit schitterende gebied. Het klinkt alsof de Rottige Meente geen natuurgebied is, maar het alleen maar voelt alsof. 'Slip of the tongue', zullen we maar denken, vereeuwigd als 'Slip of the pen' op het routekaartje.

Kuinderbos

Het Kuinderbos, vernoemd naar het Overijsselse stadje Kuinre dat vroeger aan de Zuiderzee lag, is het grootste bos van de Noordoostpolder, aangelegd vlak na de drooglegging. Om Kuinre is in de Middeleeuwen heel wat strijd geleverd. Het lag zeer strategisch aan de monding van twee riviertjes, de Linde en de Tjonger (die op een paar kilometer afstand in Slijkenburg samenvloeien), en op vaar- en handelsroutes naar de monding van de IJssel. De Heren van Kuinre bewoonden opeenvolgende versies van de Burcht van Kuinre. Donderdag, 18 oktober 2018. Start van mijn wandeling is op de parkeerplaats van Restaurant De Wipkip in Kuinre. Er staan een stuk of vijf Dafjes uit de zestiger jaren op de parkeerplaats, types Daffodil en Daf 33. Dafjes en een Wipkip, het enige verschil is het pientere pookje.

Ik moet eerst mijn wandelpad delen met groepjes kinderen onder deskundige begeleiding die de Kabouteroute volgen. De Zeven Dweren staan uit hout gesneden langs de route, sommigen zoals Happy, Bashful en Doc herkenbaar, anderen zoals Grumpy inmiddels aangevreten door de houtworm. Ook Sneeuwvitje moet ergens in het Burchtbos liggen te slapen. Dit herinnert me aan een groepsreis door Indonesië in 2013. Reisgenoten Ton – een ouwe mopperkont – en Ted – zijn grijsblonde vriendin – kregen van mijn zoon Jelle al snel de koosnaampjes Grumpy en Sneeuwvitje. Maar nog spannender dan Sneeuwvitje en Co. is voor kinderen de reconstructie van de ruïne van een burcht van een roofridder aan de voet van de Kuinderberg.

Ik moet die Kuinderberg op. Een berg in de polder? Een vuilstort in de polder, ja, maar tegenwoordig netjes afgedekt en begroeid. Ik daal af naar het begin van de Kuindervaart, een afwateringssloot die even boven Emmeloord uitkomt in

de Lemstervaart. Bordjes langs het water waarschuwen voor de blauwalg. Het bos langs de Kuindervaart doet aangenaam aan door zijn variatie. Ik zie iets groens op een boomstam in het water. Ijsvogeltje? Wanneer ik inzoom met mijn verrekijker blijkt het de groene kop te zijn van een woerd. Het wordt tijd voor een staar operatie!

Een laag plantje met grote bladeren lijkt wel bekrast door een kleuter met een witte pen. Een bladmineerder – insectenlarve die zich voedt met het mesofyl binnen in het blad – heeft een fantastisch gangenstelsel gegraven zonder ook maar één keer zijn kop boven het bladoppervlak uit te steken.

Een informatiebord verheerlijkt de bermen vanwege bijzondere planten door de kalkrijke bodem: rietorchis, bijenorchis en stijve ogentroost. Maar er is net gemaaid, dus houden de plantjes zich ondergronds schuil.

Bij de Kuilen – herstelde bosvennetjes – maak ik een mooie foto van de moeraswolfsklauw. Of beter: ik maak een foto van een bijzonder plantje en kom er thuis achter dat het de moeraswolfsklauw is.

Ik bereik de kunstmatige Kuinderplas. Er is een Libellenroute uitgezet langs de oevers, maar het is vandaag geen libellendag. Ik zit wel in het spoor van Welsh pony's, en steek een weide met koniks over.

Bij het Boswachtersrustpunt kun je iets drinken en natuur prullaria kopen. Iets verder langs de oever van het water een vogelkijkhut. Het kleine ponton in het midden van de plas is in bezit genomen door een groep aalscholvers.

Aan de noordwestzijde van het Kuinderbos zijn bij een noordwester storm in januari 2007 duizenden bomen als luciferhoutjes omgewaaid. Nog steeds vele open plekken met natuurlijke regeneratie, maar ook jonge aanplanten van kerstbomen (fijnspar) in nette rijtjes.

Heel veel leverkruid ofwel koninginnekruid langs de paden. Ik begin langzaam te geloven dat leverkruid nogal invasief is.

Het is dan ook een *Eupatorium*. Doet me terugdenken aan mijn tijd in Côte d'Ivoire waar *Eupatorium odoratum* (*Chromolaena odorata*) onderwerp was van veel onderzoek (Forêt Tai) als een van de meest invasieve onkruiden in de tropen.

Her en der zijn op de top van dode of afgebroken boomstammen zeer grote nestkasten geplaatst voor roofvogels. Er zit zowel een voordeur in als een achterdeur. Of anders is het een twee-onder-een-kap-woning.

Het Kuinderbos heeft een kunstminnende boswachter. Het blijft niet beperkt tot de Zeven Dwergen. Wandelroutes zijn gemarkeerd met sculpturen van paardenkoppen, roofvogels en uilen. Van mij mag hij ze bij de natuur prullaria te koop zetten.

Midden in het bos een 'Dood doet leven' locatie. Een kadaver van een dode ree is neergelegd achter een hekje zodat je het ontbindingsproces kunt volgen, van verse fase (vleesvliegen, kevers, bacteriën) naar inflatiefase (gasvorming, verboden te roken), vervolgens de rotting waar ook grote aaseters aan bijdragen, en eindigend bij de droge fase, waarna alleen botten, huid en haren resteren. Ik ben aan de late kant. Er ligt alleen nog een stukje van de vacht. Ook dat zal wel verdwijnen in het voorjaar wanneer de vogels weer nestjes gaan bouwen.

Een deel van het bos staat vol kardinaalsmutsen. De rood-oranje vruchtjes vallen direct op tussen het groen. Sommige echte kardinalen mogen trouwens hun rode bonnet ook wel aan de wilgen hangen.

Een amazone die het bos inrijdt vraagt of ik reeën heb gezien. "Ja zeker", zeg ik, "midden in het bos, maar het was niet meer dan een schim".

Het laatste stuk loopt door open veld op de Havendijk, waarbij de watertoren van Kuinre – Amsterdamse School – het zicht bepaalt. Van de IJsselmeerhaven is nog een klein restant over, maar het IJsselmeer ligt verder weg dan ooit.